

ΝΙΚΑΡΧΟΣ ΞΕΝΩΝΟΣ, ΑΚΑΡΝΑΝ, ΜΥΣΤΗΣ

Ὁ κ. Στέφανος Δραγούμης, ὁ πρὸς τῇ πολιτικῇ καὶ τὰς Μούσας χαριέντως θεραπεύων, δεινὸς δ' ὢν, ὡς ὀλίγοι, φιλόλογος, ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ «Ἀρμονίᾳ»¹ παρατηρήσεις τινὰς περὶ τῆς ἐξ Ἀκαρνανίας ἐπι-
 τυμβίου ἐπιγραφῆς, ἥτις τὸ πρῶτον μὲν ἐδημοσιεύθη ὑφ' ἡμῶν² ἐξ
 ἀντιγράφου ληφθέντος ἐπὶ τόπου ὑπὸ τοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοτικῶν
 σχολείων κ. Τσιμικάλῃ, ἀνεδημοσιεύθη δὲ καὶ ἐν ταῖς Ἀνακοινώσεσι
 τοῦ ἐν Ἀθήναις Γερμανικοῦ Ἰνστιτούτου³. Εἰς τὰς παρατηρήσεις ταύ-
 τας τοῦ δεινοῦ ὄντως λογίου ἔχομεν ν' ἀντιπαρατηρήσωμεν τὰ ἐξῆς.

Ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ «Οὐ με πατήρ με, ξεῖνοι, ὁ δύσμορος οὐδέ με
 μάτηρ», ὁ κ. Δραγούμης, θεωρῶν κακόζηλον τὴν τριπλὴν ἐπαναλήψιν
 τοῦ Μέ, διορθοῖ τὸ Οὐ με εἰς Οὐ μὲν. Ἀλλ' ἡ διόρθωσις αὕτη, πλὴν
 τοῦ ὅτι προσκρούει εἰς τὸ μέτρον, ὡς καὶ αὐτὸς παρετήρησε, δὲν εἶναι,
 νομίζομεν, καὶ ἀπολύτως ἀναγκαία, διότι τοιαῦται ἐπαναλήψεις ἢ
 ἐπαναδιπλώσεις, ὡς ἐλέγοντο ἐν τῇ ῥητορικῇ, δὲν εἶναι ὅλως ἀσυνήθεις ἐν
 τῇ Ἑλληνικῇ, καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς πιθανοὺς χρόνους τῆς ἐπιγραφῆς
 ταύτης. Ἄλλως τε καὶ παρέλκον φαίνεται κυρίως τὸ δεύτερον Μέ,
 (πατήρ με), ὥστε, ἂν κριθῇ ἐξάπαντος ἀναγκαία διόρθωσις, αὕτη ἡδύ-
 νατο ἴσως νὰ εἶναι ἢ ἐξῆς· Οὐ με πατήρ, ὦ ξεῖνοι, ὁ δύσμορος οὐδέ με
 μάτηρ. Ἐν δὲ τῷ ἑκτῷ στίχῳ «Νίκαρχος μύσταις ἄμμιγα ναιετάων»,
 τὸ μύσταις ἄμμιγα ναιετάω ἐξηγεῖ ὡς σημεῖον ἐν Ἄδου, μετὰ μακάρων
 οἰκεῖν, διότι, λέγει, «ἐκ τοῦ τάφου φωνεῖ ὁ νεκρὸς». Πρὸς ὑποστήριξιν
 τῆς ἐρμηνείας ταύτης ἀναφέρει ὁ κ. Δραγούμης μετὰ ζηλευτῆς πολυ-
 μαθίας τὴν γνώμην, ἣν εἶχον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες περὶ μυστῶν καὶ τοῦ
 ἐν Ἄδου βίου αὐτῶν, ὅτι μόνοι οὗτοι ἦσαν μετὰ θάνατον ὄλβιοι καὶ
 μακάριοι⁴. ἐπειδὴ δὲ ὁ κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν δολοφονηθεὶς Νίκαρχος

¹ Τεῦχ. Θ', σ. 584—86.

² Ἀρμονίας τεῦχ. ΣΤ' σ. 352—53 καὶ Ζ' 464.

³ Mitth. d. D. Arch. Inst. XXV, 143.

⁴ Πρὸς τοῖς ὑπὸ τοῦ κ. Δραγούμη ἀναφερομένοις χωρίοις τῶν ἀρχαίων ἴδτε καὶ
 Πλωτῖνον ἐν Ἐννεαδ. Α', 6. σ. 55, Α.

Ξένωνος ὁ Ἀκαρνάν ἦτο προδήλως καὶ ἐν τῇ ἐπὶ γῆς ζωῇ μύστης, μετὰ τῶν μυστῶν διατρίβει καὶ ἐν Ἄδου καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲν κακὸν ἔπαθε δολοφονηθεὶς, ἀναγγέλλει δὲ τοῦτο διὰ τῆς φράσεως μύσταις ἄμμιγα ραιεῖάων, ἣν εἰς μύσταις ἄμμιγα ραιεῖάω διορθοῖ ὁ ἐρμηνεύων, ἵνα ἡ γλωσσικῶς ὀρθότερα καὶ κάλλιον πρὸς τὸν ἄλλον λόγον ἡρμοσμένη. Πάντα ταῦτα σοφὰ καὶ καλὰ, οὐδὲ θὰ ἦτο οὕτως ἀνάγκη ν' ἀναζητήσῃ τις, ποῦ τῆς γῆς διέτριβε μετὰ μυστῶν ὁ Νίκαρχος. ἀφοῦ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ θὰ ἐπρόκειτο περὶ τῆς ἐν Ἄδου διατριβῆς αὐτοῦ. Ἀλλ' ἡ ὅλη ἐννοια τοῦ ἐπιγράμματος ἀποκλείει, νομίζομεν, τοιαύτην ἐρμηνείαν. Ὁ Νίκαρχος ἀφηγεῖται ἐν αὐτῷ, τίς ἦτο καὶ πῶς ἔζη ἐπὶ γῆς καὶ πῶς ἐδολοφονήθη νεαρὸς καὶ μεμνηστευμένος ἰσως τὸ Μόσχιον, πρὸς ὃ ἀπευθύνει τὸν ὕστατον χαιρετισμόν, τὴν δ' ὅλην διήγησίν του διήκει πνεῦμα λύπης καὶ οἴκτου διὰ τὸ πάθημα, διὸ καὶ ἐκσπᾷ εἰς δεινὴν κατὰ τοῦ δολοφόνου κατάραν, ὧς μέγας Ἀῖδα, τὸν με κατακτείναντα αἶψα καταστορέσεις. Πῶς λοιπὸν ἀρμόζει ἐνταῦθα ἡ καυχητικὴ πληροφορία, ὅτι ἐν Ἄδῃ οἰκεῖ μετὰ μακάρων, ἀφοῦ μάλιστα τοῦτο ἦτο εὐνόητον, καὶ ἐπὶ γῆς διατελέσαντος μύστου τοῦ δολοφονηθέντος; Δὲν θὰ ἦτο ὅλως ἀπροσδιόνυσον μετὰ τὸ πικρὸν παράπονον διὰ τὴν πρόωρον τῆς ζωῆς ἀπώλειαν νὰ ἐπιλέγῃ, καὶ δὴ παρεμπιπτόντως, ὅτι καλὰ περὶ ἐν Ἄδῃ; Πλὴν τούτου, ποῦ ἄλλοῦ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἀπαντᾷ ἡ φράσις μνήσιας ραιεῖαν λεγόμενη περὶ τοῦ ἐν Ἄδῃ βίου τῶν μακάρων; Διὰ ταῦτα πάντα ἐνομίσσαμεν ὅτι ὁ Νίκαρχος ὁμιλεῖ περὶ τοῦ ἐπὶ γῆς μετὰ μυστῶν βίου του, ὅπερ ἀπετέλει πρόσθετον ἀπολεσθεῖσαν διὰ τῆς δολοφονίας εὐτυχίαν καὶ ἀγαθόν, καὶ ἀνεζητήσαμεν, ποῦ τῆς γῆς διέτριβε μετὰ μυστῶν, φυσικὸν δ' ἐθεώρησε τοῦτο καὶ ὁ ἐν ταῖς Ἀνακοινώσεσιν ἀναδημοσιεύσας τὴν ἐπιγραφὴν, ὅστις οὐδὲν εἰς τὰς ἐρμηνευτικὰς ἡμῶν παρατηρήσεις ἔκρινεν ἀναγκαῖον ν' ἀντιπαρατηρήσῃ.

Μᾶλλον ὀρθῇ φαίνεται ἡμῖν ἡ διόρθωσις, ἣν ποιεῖται ὁ κ. Δραγούμης ἐν τῷ ἐβδόμῳ στίχῳ, Οὐδὲ γονεῦσιν ἐοῖς ἀποδοὺς χάριν ὧς μέγας Ἀῖδα, μεταβαλὼν τὸ ἀνακολουθῶς τεθειμένον τριτοπρόσωπον ἐοῖς εἰς τὸ συμφωνότερον πρὸς τὸν λοιπὸν λόγον πρωτοπρόσωπον ἐμοῖς, καίτοι καὶ τοιαῦτα ἀνακολουθία τοῦ λόγου δὲν εἶναι πολὺ σπάνια οὔτε ἐν τῇ ἀρχαίᾳ οὔτε ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10ῃ Σεπτεμβρίου 1900.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ
Μακεδόν.